

Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново

Университет по библиотекознание и
информационни технологии

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
Катедра „Журналистика и връзки с обществеността“

БИБЛИОТЕКИ ЧЕТЕНЕ КОМУНИКАЦИИ

СБОРНИК С ДОКЛАДИ ОТ
ДВАДЕСЕТ И ТРЕТАТА НАЦИОНАЛНА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

на тема

*Информационното осигуряване
пред предизвикателствата
на изкуствения интелект*

14–15 ноември 2024 г.

Народна библиотека „П. Р. Славейков“
Велико Търново, 2025

*Изданието се осъществява с финансовата подкрепа
на Издателство „Просвета – София” АД*

*Авторите на докладите носят пълна отговорност за
съдържанието, оригиналността, изказаните становища и
цитираните източници и литература.*

- © Доц. д-р Калина Иванова, съставител, 2025
- © Д-р Иван Александров, съставител, 2025
- © Калоян Здравков, графичен дизайн, технически редактор, 2025
- © Авторски колектив, 2025
- © Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, 2025

ISSN: 1313-8138 (print)

ISSN: 2683-0981 (online)

Предговор

„Информационното осигуряване пред предизвикателствата на изкуствения интелект“ бе темата на XXIII национална научна конференция с международно участие „Библиотеки – четене – комуникации“, която се проведе на 14 и 15 ноември 2024 г. в гр. Велико Търново. Традиционно домакин на форума беше Регионална библиотека „Петко Р. Славейков“, а откриването се състоя в Голямата зала на Община Велико Търново, с участието на представители на държавни и общински институции, висши училища, библиотеки, културни организации и фирми от библиотечно-информационния сектор.

Темата на конференцията отразява едно от най-актуалните и динамично развиващи се направления в съвременния свят – навлизането на изкуствения интелект в процесите на създаване, съхраняване, достъп и разпространение на знание. Във време, когато библиотеките и културните институции са изправени пред необходимостта да преосмислят своята роля в обществото на информацията, именно въпросите за информационното осигуряване, критичното мислене, етичните норми и технологичните трансформации се превръщат в централни теми на професионалния и научния дебат.

В рамките на двата конференционни дни бяха представени над двадесет доклада от участници от България, Турция, Сърбия, Португалия, Полша и Германия. Форумът обедини специалисти от различни области – библиотекари, университетски преподаватели, изследователи, експерти по дигитализация и представители на културни институции, които споделиха своя опит и визия за бъдещето на библиотеките в контекста на технологичните промени.

Пленарен доклад изнесе проф. дпн Александра Куманова (УниБИТ, София), която очерта концептуалната рамка на темата чрез представяне на когнитивна платформа за информационно обезпечаване на знаниевото общество – модел, в който библиотеките се разглеждат като авангардни структури в изграждането на интелигентна информационна екосистема.

Сред чуждестранните участници особено впечатление направиха представителите на Университета Бартин (Турция) – доц. д-р Ахмет Алтай и доц. д-р Лале Ождемир Шахин, които разгледаха въпросите за етиката, рисковете и възможностите, произтичащи от навлизането на изкуствения интелект в библиотечното дело. Високо бяха оценени и презентацията на д-р Андреа де Поло Сайбанти (Zeuschel GmbH, Германия), представяща визията на водещата европейска компания за промяната на дигитализационните процеси чрез интегриране на ИИ решения, както и темата на Снежана Ненензич (директор на Народната библиотека в гр. Крушевац, Сърбия) за различните директни приложения на ИИ в дейността на библиотеките.

От българска страна бяха представени редица тематични доклади, които разкриха разнообразието на подходите и практиките в страната. Сред тях се откриха трудовете на проф. дфн Иванка Янкова и нейният екип за ролята на ИИ в трансформацията на приобщаващото образование, на доц. д-р Любомира Парижкова и проф. дн Тая Тодорова за критичното мислене и предизвикателствата на ИИ, както и на гл. ас. д-р инж. Искра Цветанска за ролята на изкуствения интелект в съхраняването и възстановяването на писмени артефакти. Интерес предизвика и практическото представяне на фирма „Фокус Пойнт“ ЕООД, която демонстрира възможностите на платформата Omeka S и други технологични решения за автоматизация на библиотечните услуги.

Във втората сесия бяха разгледани теми, свързани с комуникацията, образованието и културните политики в условията на дигитална трансформация. Изказванията на д-р Серхио Горжао и Тереза Амарал (Национален дворец Мафра, Португалия), както и на Йоана Чапска (Регионална библиотека „Йероним Лопачински“, Полша), поставиха акцент върху международния обмен на опит и социалното измерение на библиотечните инициативи.

Вторият ден на конференцията бе посветен на иновативни подходи в образованието и културното наследство. Инж. Николай Господинов от РБ „Любен Каравелов“ – Русе, предложи модел на машинно обучение за персонализиране на читателското преживяване. Темите в областта на интелегентните градове, както и исто-

рико-културните изследвания, представени от проф. Димитър Кенанов, доц. д-р Александър Ковачев, Николай Поппетров и Дария Първанова придадоха на форума цялостен и многопластов облик.

Комплимент към участниците и гостите на конференцията беше художественият акцент – концерт на триото Silvan Stâncel от Румъния, който съчета поезията на Матей Вишниец с изтънчена музикална интерпретация, превръщайки научния форум в истински празник на словото, културата и изкуството.

Съорганизатори и дългогодишни партньори на конференцията отново бяха Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“ и Университетът по библиотекознание и информационни технологии – София, с подкрепата на Министерството на културата и Община Велико Търново.

XXIII-то издание на националната научна конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ потвърди своето място като традиционен форум за научен и професионален обмен, който обединява различни поколения изследователи и практики в общото усилие да се търси баланс между човека, знанието и технологиите.

По традиция докладите от конференцията могат да се ползват и онлайн чрез електронния формат на сборника ISSN: 2683-0981 (online) на сайта на библиотеката в раздел Конференции, достъпен от URL:

<https://libraryvt.com/bg/nauchna-konferentsia-biblioteka-velikotarnovo/2024-naucna-konferencia>

От съставителите

Ролята на изкуствения интелект и технологиите в трансформацията на приобщаващото образование

*Проф. дфн Иванка Янкова
Гл. ас. д-р Камелия Нушева
Гл. ас. д-р Деница Димитрова
УниБИТ, София*

The role of artificial intelligence and technologies in the transformation of inclusive education

*Prof. DSc Ivanka Yankova
Chief. Assist. Prof. Dr. Kamelia Nusheva
Chief. Assist. Prof. Dr. Denitsa Dimitrova
ULSIT, Sofia*

Abstract: *The report examines the key role of artificial intelligence and modern information technologies in the transformation of inclusive education, which aims to ensure equal access to quality education for all learners, regardless of their individual characteristics and needs. Key challenges faced by inclusive education are presented. The role of artificial intelligence in inclusive education is highlighted from the perspective of its application in teaching, adaptive technologies, and personalized learning, as well as its contribution to improving accessibility. Various technological solutions supporting inclusive education are discussed. This report has been developed as part of the research project “Model for Assessing the Effectiveness and Quality of Inclusive Education, Training, and Lifelong Learning”, Contract No. КП-06-Н80/1 dated December 7, 2023, funded by the “Scientific Research Fund”.*

Keywords: *inclusive education, artificial intellect, technologies, transformation*

Резюме: Докладът разглежда ключовата роля на изкуствения интелект и съвременните информационни технологии в процеса на трансформация на приобщаващото образование, което има за цел осигуряване на равнопоставен достъп до качествено обучение за всички, независимо от техните индивидуални особености и нужди. Представени са ключови предизвикателства пред които е изправено приобщаващото образование. Изтъква се ролята на изкуствения интелект в приобщаващото образование от гледна точка на приложението му в обучението, адаптивни

технологии и персонализиране на обучението и не на последно място от гледна точка подобряване на достъпността. Разгледани са различни технологични решения в подкрепа на приобщаващото образование.

Настоящият доклад е разработен в рамките на научно-изследователски проект „Модел за оценка на ефективността и качеството на приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот“ договор № КП-06-Н80/1 от 07.12.2023 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“

Ключови думи: приобщаващо образование, изкуствен интелект, технологии, трансформация.

Въведение

Приобщаващото образование е подход, който гарантира на всеки, независимо от неговото физическо, интелектуално, социално, емоционално, езиково или друго състояние, достъп до смислена и справедлива образователна среда. Този модел интегрира всички обучаеми, включително тези с увреждания, в масовите класни стаи, като насърчава ученето и участието рамо до рамо с останалите. Фокусът е върху премахването на бариерите пред образованието и гарантирането, че всеки има възможност да успее.

Приобщаващото образование е концепция, насочена към създаване на учебна среда, която уважава и отразява разнообразието на обучаемите. То поставя акцент върху адаптирането на учебните програми, педагогическите практики и физическата среда така, че всеки, независимо от неговите индивидуални различия, да може да участва пълноценно и да се развива. Приобщаването насърчава култура на приемане и подкрепа, в която различията се разглеждат като ресурс, а не като предизвикателство. (Методическо ръководство, 2023)

Нашата образователна система трябва да се промени, за да отговори на индивидуалните нужди на всички учащи, независимо дали те са със или без специални образователни потребности. Изисква се промяна в традиционната образователна среда, промяна към диалог, съдържателна комуникация между участниците, сътрудничество и общо решаване на проблемите в образователния процес (Ефтимова, 2018).

Предизвикателства

- **Липса на подготвени кадри.** Много обучители и специалисти нямат необходимата подготовка за работа с обучаеми със специални образователни потребности (СОП). Липсата на подходяща квалификация и умения води до неефективност в преподаването, трудности в управлението на класната стая и липса на индивидуализиран подход към обучаемите.
- **Недостатъчни ресурси и финансиране.** Финансовите средства, които се отпускат често не покриват разходите за необходимите помощни технологии, адаптирани учебни материали и специализирана подкрепа. Обучаемите със СОП не получават адекватна подкрепа, което затруднява тяхното пълноценно включване в образователния процес.
- **Стереотипи и стигматизация.** Обучаемите със СОП често са обект на негативни нагласи, както от страна на своите връстниците, така и от страна на обучители и родители. Това води до социална изолация, ниско самочувствие и липса на мотивация за учене. Причини за това са липсата на информираност за различията и потенциала им, както и недостатъчно усилия за преодоляване на предразсъдъците.
- **Липса на подходящи учебни материали и методи.** Учебните програми и материали не са адаптирани към нуждите на обучаемите със СОП. Тези обучаеми изпитват затруднения в разбирането на материала, което води до пропуски в знанията и отпадане от училище.
- **Липса на обществено разбиране и подкрепа.** Обществото често не разбира необходимостта и ползите от приобщаващото образование, което от своя страна в огромна степен затруднява приемането на политики и стратегии за приобщаващо образование и по този начин се намалява ефективността на усилията за интеграция.

- **Ограничени възможности за индивидуален учебен план.** Образователните институции често не разполагат с достатъчно ресурси или време за изготвяне на индивидуални учебни планове. Обучаемите със СОП не могат да развият потенциала си, защото материалите и методите не са съобразени с техните индивидуални нужди.
- **Дигитално разделение:** Необходимо е осигуряване на равен достъп до ИИ технологии.

Какво може да се направи?: Да се инвестира повече в обучение и професионална подкрепа за обучители; Да се увеличи финансирането за ресурси и технологии; Да се провеждат обществени кампании за повишаване на информираността; Да се разработят повече адаптирани учебни програми и методологии, които да са насочени за всички образователни нива; Да се включват повече специалисти в образователните институции, като психолози, логопеди и ресурсни учители (PAIDEIA, 2023).

Едно от най-често обсъжданите етични предизвикателства в изкуствения интелект е пристрастието. Трябва да се отбележи, че управляваните от данни системи за изкуствен интелект са по същество системи, които намират пристрастия в данните, които се използват при тяхното обучение. Следователно въпросът е: какви са социално и културно приемливите пристрастия и как трябва да бъдат взети предвид при разработването, внедряването и използването на системите за изкуствен интелект. (Ликова–Арсенова, Вася, 2020).

Приложения на ИИ в обучението

ИИ предлага иновативни решения за персонализиране на учебния процес. Системи за адаптивно обучение, като например платформи с алгоритми за машинно обучение, анализират данни за напредъка на обучаемите и създават индивидуални учебни планове. Тези системи им позволяват въпреки различните темпове и стилове на учене да постигат оптимални резултати.

Ролята на изкуствения интелект в приобщаващото образование е от изключителна важност, тъй като той предлага технологии,

които адаптират обучението към индивидуалните потребности, осигуряват достъпност и подкрепят социалната интеграция на всички обучаеми. Въпреки съществуващите предизвикателства, потенциалът на ИИ да трансформира образованието в по-справедлива и равнопоставена система е значителен. За пълноценното му приложение е необходима колективна ангажираност на образователните институции, технологичните компании и политическите структури.

DreamBox Learning е система, което използва ИИ, за да персонализира математическите уроци за обучаемите в реално време. Системата следи напредъка на обучаемите, като анализира техните силни и слаби страни и автоматично адаптира задачите, за да отговарят на индивидуалните им нужди.

Smart Sparrow – Платформа за адаптивно обучение, която позволява на преподавателите да създават интерактивни курсове. ИИ алгоритми в платформата преценяват нивото на разбиране на обучаемите и променят съдържанието в зависимост от тяхното индивидуално представяне.

Knewton – Система за адаптивно обучение, базирана на ИИ, която персонализира обучението според напредъка и нуждите на обучаемите, за да се постигне максимална ефективност.

IBM Watson Education – Платформа, използваща ИИ за анализ на големи обеми образователни данни и осигурява препоръки и адаптивни учебни пътеки за обучаемите и преподавателите. Watson събира данни за представянето и предпочитанията на обучаемите, за да адаптира съдържанието в реално време

Microsoft AI School – Платформа за обучение на преподавателите и обучаемите за работа с ИИ и програмиране. Платформата предлага персонализирани учебни пътеки и ресурси за всеки потребител, на базата на нуждите и предпочитанията им.

Carnegie Learning – ИИ платформа, предлагаща персонализирано обучение по математика, като се основава на анализ на поведението и постиженията на обучаемите лица.

Адаптивни технологии и персонализиране на обучението

От гледна точка на анализ на напредъка и трудностите днес се предлагат редица плаформи, базирани на ИИ. Такава е и плат-

формата *Khan Academy*, която използва ИИ, за да анализира грешките на обучаемото лице и автоматично насочва вниманието му към по-лесни задачи или допълнителни обяснения.

От друга страна платформи, като *Coursera* и *EdX* са насочени към осигуряване на персонализирани препоръки за учебни материали. Платформите използват алгоритми, които следят взаимодействието на обучаемото лице с курсовете и предлагат допълнителни теми, които биха били от полза.

От гледна точка на адаптиране на скоростта на обучение платформи като *Duolingo*, които използват адаптивни алгоритми, увеличават или намаляват сложността на задачите в зависимост от успеха на потребителя.

Онлайн платформи като *Code.org* и *Mathway* дават обратна връзка в реално време, като автоматизирани съвети и обяснения за направените грешки, което помага за по-бързо усвояване на материала.

Google Classroom може да се интегрира с ИИ платформи за създаване на учебни планове, които подкрепят задачите по трудност и важност. По този начин се наблюдава създаване на индивидуални учебни планове.

Платформи като *Kahoot* използват геймификация и адаптирани предизвикателства, за да направят обучението по-интересно и увлекателно за обучаемите. По този начин се наблюдава мотивиране при обучаемите и поддържане на ангажираност в учебния процес.

От гледна точка на адаптиране към предпочитан стил на обучение, днес, много системи за електронно обучение като *Quizlet* разполагат с различни начини за представяне на съдържанието, така че всеки обучаем да може да използва подходящата за него методика.

Подобряване на достъпността

Текст–към–реч (Text–to–Speech, TTS): представляват технологии, които позволяват на обучаемите да чуват съдържанието на текстовете на екрана. Този тип технологии са особено полезни за хора със зрителни увреждания или затруднения при четене.

Реч–към–текст (Speech–to–Text, STT): технологии, трансформиращо говор в текст. Тези технологии са изключително полезни за хора с проблеми при писане, като например хора с двигателни увреждания.

Превод на знаков език в реално време: Някои системи, базирани на изкуствен интелект успешно работят върху превод от жестомимичен език към текст или реч, което помага на хора със слухови увреждания да комуникират по-лесно с хора, които не знаят жестомимичния език.

Адаптивни интерфейси: Изкуствения интелект може да анализира потребителските нужди и поведение и автоматично да адаптира интерфейсите. Пример за това е как изкуствения интелект може да увеличава размера на шрифта или оптимизира цветовете контрасти за хора с различни зрителни потребности.

Виртуални асистенти: познати още като гласовите асистенти – Siri, Google Assistant и Alexa са пример за технологии, които помагат на хора с различни потребности да изпълняват задачи, като правят търсения, настройват аларми или управляват устройства чрез гласови команди.

Технологични решения за приобщаващо образование

Съвременните технологии предоставят широк набор от инструменти, които подпомагат приобщаването на хора с различни потребности в учебния процес. Тези решения не само намаляват бариерите пред ученето, но и осигуряват индивидуализирана подкрепа, която съответства на нуждите на всеки. В тази връзка, следните технологични иновации играят ключова роля в приобщаващото образование:

Специални клавиатури и мишки – Адаптивни устройства като клавиатури с големи бутони, програмируеми мишки или алтернативни контролери, които са в помощ при затруднения в моториката.

Огромни текстове и контрастни теми – Настройки за увеличаване на текстовия размер и промяна на цветовете схеми за хора със зрителни увреждания, които улесняват четенето и разбирането.

Екрани с контрол чрез поглед – Устройства, които позволяват управление чрез поглед, подходящи за хора с ограничена подвижност или говорни затруднения.

Приложения за мисловни карти (например MindMeister) – Инструменти за визуална организация на мисли и задачи, които подпомагат за структуриране на информацията по по-лесен за възприемане начин.

Kurzweil 3000 – Софтуер, който комбинира текстови и аудио елементи, за да подпомага четенето, разбирането и запаметяването. Полезен за обучаеми с дислексия или други обучителни затруднения.

Образователни игри и виртуална реалност (VR) – Включване на интерактивни игри и VR технологии, които ангажират обучаемите, чрез симулации и игрови елементи, правейки ученето по-интересно и достъпно.

Екранни четци – Софтуер, който разчита текст на глас, като улеснява достъпа до учебни материали за хора с увредено зрение.

Субтитриране в реално време и превод – Инструменти като автоматично генерирани субтитри и приложения за превод в реално време, които подпомагат хора с говорни или слухови увреждания, както и тези, които говорят различни езици.

Технологичните решения не само улесняват достъпа до образователни ресурси, но и стимулират участието и ангажираността на всички в учебния процес. За успешното им внедряване е необходимо постоянна подкрепа от институциите, инвестиции в подходящи устройства и обучение на учителите за ефективното им използване. (Станчева, 2014)

Заключение

Приобщаващото образование представлява неотменна част от съвременната образователна система, която цели да осигури равни възможности за всички, независимо от техните индивидуални различия. Технологичните решения, подкрепени от изкуствения интелект, играят критична роля в постигането на тези цели,

като предоставят персонализирани инструменти за обучение, повишават достъпността и създават условия за социална интеграция.

Адаптивните устройства като специализирани клавиатури и мишки, технологии за управление чрез поглед и приложения за мисловни карти демонстрират как технологиите могат да преодолеят физическите и когнитивните бариери пред обучаемите. Софтуерни решения като екранните четци, системите за субтитри в реално време и инструментите за визуална организация на мисли улесняват процеса на обучение и стимулират активното участие в учебния процес.

Виртуалната реалност и образователните игри представят иновативни подходи, които стимулират интереса и мотивацията чрез интерактивност и игрови елементи. Тези технологии предлагат уникални възможности за експериментално учене и изграждане на социални умения, особено за хора със специални потребности.

Въпреки че технологиите в приобщаващо образование показват значителен потенциал, предизвикателствата като дигиталното разделение, необходимостта от допълнителни инвестиции и осигуряване на квалифицирани учители остават ключови аспекти, които изискват внимание. Етичното използване на събраните данни и защитата на личната информация също следва да бъдат интегрална част от разработката и внедряването на тези решения.

Научната и практическата стойност на технологичните иновации в приобщаващото образование подчертава необходимостта от системен подход за тяхното внедряване, който включва колаборация между образователни институции, технологични компании и политически органи. Само чрез такова партньорство може да се гарантира ефективността и устойчивостта на приобщаващото образование в глобален мащаб.

Ключови изводи: Технологиите улесняват достъпа и адаптират обучението към индивидуалните нужди; Те стимулират ангажираността и насърчават социалната интеграция на обучаемите; Успехът на технологичните иновации зависи от етичната им употреба и преодоляването на социалните и инфраструктурните бариери.

Използвана литература:

1. **Eftimova, S.** The Place of the Library in the Inclusive Education in Bulgaria. // ICERI2018 Proceedings : 11th annual International Conference of Education, Research and Innovation : Meeting the Challenges of 21 st Century Learning, 12–14 November, 2018, Seville, Spain, / Ed. by L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torresp. – Seville : IATED Academy, 2018, p. 2234–2239. doi: 10.21125/iceri.2018.1493 ISSN: 2340-1095
2. **PAIDEIA (2023).** Доклад „Анализ на състоянието на изкуствения интелект в образованието в Европа“. URL: < file:///C:/Users/PC/Downloads/PAIDEIA-D2.1-Report_AI.pdf >
3. **Ликова–Арсенова, Вася(2020).** Изкуствен интелект в образованието. // Е-списание Педагогически форум. брой 3, 2020, с. 49–56. URL: <https://drive.google.com/file/d/19tAsjLjI90YsRwqEroYqZ3gmmiKnj4Or/view >
4. **Методическо ръководство за адаптиране на учебно съдържание по образователни направления за деца със специални образователни потребности и хронични заболявания в предучилищна възраст (2023).** URL: <https://rcsf.bg/wp-content/uploads/2023/08/pomagalo160x230mm_web.pdf >
5. **Станчева, Силвия.(2014).** Образователни стратегии в библиотеките: Учебно помагало. – София: За буквите – О писменехъ, 2014, 124 с.

Съдържание

Предговор	5
<i>От съставителите</i>	
Критично мислене и информационно осигуряване: предизвикателствата на изкуствения интелект	9
<i>Доц. д-р Любомира Парижкова, проф. дн Таня Тодорова</i>	
<i>Critical thinking and information assurance: the challenges of artificial intelligence</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr Lubomira Parijkova, Prof. DSc Tania Todorova</i>	
Информационното осигуряване на знаниевото общество – когнитивна платформа на системно обезпечаване с универсални справочно-информационни ресурси (конвергентен аванпост на библиотечно базирания изкуствен интелект)	21
<i>Проф. д.п.н. Александра Куманова</i>	
<i>Information procurement of the knowledge society – a cognitive platform of a system providing with universal reference-information resources (a Convergent outpost of the library based artificial intelligence)</i>	
<i>Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova</i>	
Ролята на изкуствения интелект и технологиите в трансформацията на приобщаващото образование	34
<i>Проф. дфн Иванка Янкова, гл. ас. д-р Камелия Нушева</i>	
<i>гл. ас. д-р Деница Димитрова</i>	
<i>The role of artificial intelligence and technologies in the transformation of inclusive education</i>	
<i>Prof. DSc Ivanka Yankova, Chief. Assist. Prof. Dr. Kamelia Nusheva, Chief. Assist. Prof. Dr. Denitsa Dimitrova</i>	
„Светлата“ и „тъмната“ страна на изкуствения интелект	44
<i>Доц. д-р Любомира Парижкова, Марина Илиева, Светослав Славов, Юрий Тодоров, Марио Тренчев</i>	
<i>The “light” and “dark” side of artificial intelligence</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr Lubomira Parijkova, Marina Ilieva, Svetoslav Slavov, Yuri Todorov, Mario Trenchev</i>	

Ролята на изкуственият интелект в съхраняване и възстановяване на писмени артефакти.....	58
<i>Гл. ас. д-р инж. Искра Цветанска</i>	
<i>The role of artificial intelligence in the preservation and recovery of written artifacts</i>	
<i>Chief Ass. Dr. Eng. Iskra Tsvetanska</i>	
Перспективата на Zeuschel за това как изкуственият интелект ще промени работния ни процес на дигитализация	63
<i>Кристиан Хоендорф, Андреа де Поло Сайбанти</i>	
<i>Zeuschel prospective on how AI will change our digitization workflow</i>	
<i>Christian Hohendorf, Andrea de Polo Saibanti</i>	
Последиците от изкуствения интелект върху библиотеките: възможност или заплаха?	73
<i>Доц. д-р Ахмет Алтай, доц. д-р Лале Шахин</i>	
<i>The Repercussions of Artificial Intelligence on Libraries: An Opportunity or a Threat?</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Ahmet Altay, Assoc. Prof. Dr. Lale Özdemir Şahin</i>	
Използване на изкуствен интелект в библиотеките.....	86
<i>Снежана Ненезич</i>	
<i>The application of artificial intelligence (AI) in libraries</i>	
<i>Snežana Nenezić</i>	
Потенциалът на българските библиотеки за преодоляване на различни отклонения при прилагането на ПР и маркетингови технологии	93
<i>Доц. д-р Евгения Русинова</i>	
<i>The potential of Bulgarian libraries to overcome various deviations in the application of PR and marketing technologies</i>	
<i>Assoc. Prof. PhD Evgeniya Rusinova</i>	
От страница до дебат. Въздигането на читателските клубове в Полша.....	103
<i>Йоана Чапска</i>	
<i>From Page to Debate. The Rise of Book Clubs in Poland</i>	
<i>Joanna Chapska</i>	

Омега S и други AI решения в библиотеките: Технологичната еволюция на библиотечните услуги	122
<i>Светослав Николов, Хариета Николова</i>	
<i>Omega S and Other AI Solutions in Libraries: The Technological Evolution of Library Services</i>	
<i>Svetoslav Nikolov, Harieta Nikolova</i>	
Изкуствен интелект за интелигентни градове – оптимизиране на градското пространство.....	136
<i>Дария Първанова</i>	
<i>Artificial Intelligence for Smart Cities – Optimizing Urban Space</i>	
<i>Daria Parvanova</i>	
Библиотечните ресурси и услуги в разработки, свързани с изкуствения интелект в рамките на проект КЛаДА-БГ	152
<i>Иван Крачанов, Кирил Симов, Димитър Минев</i>	
<i>The role of library resources and services in research related to artificial intelligence within the framework of the CLaDA-BG project</i>	
<i>Ivan Kratchanov, Kiril Simov, Dimitar Minev</i>	
За книгопечатника Дякон Кореси.....	166
<i>Проф. дфн Димитър Кенанов</i>	
<i>About the writer Deacon Koresi</i>	
<i>Prof. Dr. Sc. Dimitar Kenanov</i>	
Паралели на достъпността (основни характеристики на библиотеките в полския град Люблин при работата им с хората с увреждания).....	180
<i>Николай Колев</i>	
<i>Parallels of accessibility (basic characteristics of libraries in the polish city of Lublin in their work with disabled people)</i>	
<i>Nikolay Kolev</i>	
Поглед към бъдещето на професионалното образование и обучение	202
<i>Гл. ас. д-р Деница Димитрова</i>	
<i>A look at the future of vocational education and training</i>	
<i>Chief. Assist. Prof. Dr. Denitsa Dimitrova</i>	

Информационното осигуряване в библиотеките – нови възможности	217
<i>Доц. д-р Силвия Станчева</i>	
<i>Information provision in libraries – new opportunities</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Silvia Stancheva</i>	
За мястото на някои културни институции в изследванията по културна история за периода 1878–1944 г.	225
<i>Николай Поппетров</i>	
<i>About the place of some cultural institutions</i>	
<i>in cultural history studies for the period 1878–1944</i>	
<i>Nikolay Poppetrov</i>	
Политическата комуникация в ерата на изкуствения интелект: Библиотеките като посредници	236
<i>Докторант Чавдар Раев</i>	
<i>Political communication in the age of AI: Libraries as mediators</i>	
<i>PhD Student Chavdar Raev</i>	
Никола Начов – Добавки и оправки към „Български книгопис за сто години“ от академик Александър Теодоров–Балан	249
<i>Доц. д-р Александър Ковачев</i>	
<i>Nikola Nachov – Additions and corrections</i>	
<i>to “Bulgarian Book Writing for a Hundred Years”</i>	
<i>by Academician Alexander Teodorov–Balan</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Alexander Kovachev</i>	

БИБЛИОТЕКИ – ЧЕТЕНЕ – КОМУНИКАЦИИ

Двадесет и трета национална научна конференция с
международно участие

Велико Търново, 14–15 ноември 2024 г.

Българска

Първо издание

Научна

Съставители: доц. д-р Калина Иванова
д-р Иван Александров

Формат 60x90/16

Печатни коли 16,5

Печат: Печатница „Сира“ Велико Търново